

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

IMPLEMENTATION OF STATE AID RULES FOR FINANCIAL INSTRUMENTS FINANCED BY EUROPEAN STRUCTURAL AND INVESTMENT FUNDS

Ivo Dimitrov

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: The article presents an analysis of the state aid rules for the financial instruments of the European Structural and Investment Funds (ESIF).

Keywords: European Structural and Investment Funds (ESIF), financial instruments, state aid.

ПРИЛАГАНЕ НА ПРАВИЛА ЗА ДЪРЖАВНА ПОМОЩ ПРИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРУКТУРНИ И ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Иво Димитров

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Резюме: Статията представя анализ на правилата за държавна помощ при финансовите инструменти на Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ).

Ключови думи: Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), финансови инструменти, държавна помощ.

Обичайни случаи, при които финансовите инструменти не включват държавна помощ

Основните принципи, залегнали в понятието за държавна помощ, са обяснени подробно в Известието на Комисията относно понятието за държавна помощ¹. В работния документ се представя допълнително конкретно пояснение относно квалифицирането на сделките от гледна точка на държавната помощ в контекста на финансовите инструменти. В случаите на съмнение държавите членки могат да се обърнат също така към Комисията за предварително обсъждане² с оглед на уведомяването относно правната сигурност на финансовите инструменти.

Както е посочено в работния документ, всеки вид сделка, която е свързана с финансов инструмент, трябва да бъде оценена на равнището на органите, изпълняващи финансовия инструмент (фонд на управител на фонд и/или финансов посредник), на равнището на съинвеститорите и на равнището на крайните получатели, за да се провери дали отговаря на кумулативните критерии за наличието на държавна помощ. На практика ако един от кумулативните критерии не е изпълнен³, няма да е налице държавна помощ. В контекста на финансовия инструмент в много случаи най-важният критерий е свързан с въпроса дали се предоставя икономическо предимство, което е изключено, когато въпросната сделка се извършва в съответствие с пазарните условия.

Орган, изпълняващ финансовия инструмент (финансов посредник/управител на фонд) без съинвестиране във финансовия инструмент

Финансовият посредник може да не е съинвеститор или да излага своите балансови ресурси на риск. Няма държавна помощ за органа, изпълняващ финансов инструмент (чрез възнаграждение за услуги за управление), в следните случаи:

Когато изпълнението на финансов инструмент е възложено на национална насърчителна институция,⁴ като национални банки за развитие, които действат изцяло в публичните правомощия⁵, или на ЕИБ и ЕИФ, или на международна финансова институция (МФИ) като ЕБВР, без субектът да съинвестира или да предоставя финансиране, този финансов посредник не се смята за пряк бенефициер на помощ. Това не зависи от факта дали финансовият посредник получава възнаграждение или не за своите услуги за управление, докато свръхкомпенсация не трябва да бъде допускана. Ако обаче тези национални насърчителни институции действат също така извън публичните правомощия и извършват търговски дейности на пазара, за да бъде изключено наличието на държавна

---

¹ Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ОВ С 262, 19.7.2016 г., стр. 1): [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=BG](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=BG)

² Както е посочено в Известието на Комисията относно Кодекса на най-добрите практики при провеждане на процедури на контрол върху държавните помощи, налично на: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.253.01.0014.01.ENG&toc=OJ:C:2018:253:TOC

³ Държавната помощ е обективно и правно понятие, определено пряко от Договора. Накратко, държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС е налице само когато са изпълнени следните кумулативни критерии: участието на държавни ресурси и относимостта на мярката към държавата, квалифицирането на бенефициера като предприятие (т.е. извършване на стопанска дейност), предоставянето на изборително предимство и въздействието му върху конкуренцията и търговията между държавите членки.

⁴ Това са правни субекти, които извършват финансови дейности на професионална основа, на които е даден мандат от държава членка или от субект на държава членка на централно, регионално или местно равнище да извършват дейности за развитие или насърчителни дейности.

⁵ В публичното правомощие на банката за развитие се определя областта, в която тя може да извършва дейност. Определението на публичното правомощие се основава на установяването на пазарните неефективности.

помощ, те трябва да гарантират, че възнаграждението за услугите за управление не се прехвърля върху търговските им дейности (вж. точката по-долу).

Когато изпълнението на финансов инструмент е делегирано на финансов посредник, посочен в член 38, параграф 4, буква в) от РОР, не е налице държавна помощ, ако финансовият посредник получава възнаграждение за съответствие с пазарните изисквания. Възнаграждението за съответствие с пазарните изисквания може да бъде установено по три различни начина:

- Посредникът е избран чрез конкурентна, прозрачна, недискриминационна и безусловна процедура (т.е. процедура за подбор в съответствие с директивите за обществените поръчки⁶). В този случай се приема, че неговото възнаграждение е в съответствие с пазарните цени; или

- Посредникът получава възнаграждение в съответствие с пазарното равнище, установено въз основа на съпоставими сделки, извършени от съпоставими частни оператори в сравними ситуации или чрез използване на други методи (например покриване на разходите плюс разумна печалба); или

- Посредникът получава възнаграждение, съгласувано с РОР и с Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията (ДРК)⁷, което отразява пазарното възнаграждение при съпоставими ситуации.

Органи, изпълняващи финансов инструмент, които инвестират в съответствие с собствените балансови ресурси на финансовия инструмент с пазарните условия

В контекста на финансовите инструменти, финансирани от ЕСИ фондовете, управляващите органи могат да съинвестират и/или да си поделят риска с органи, изпълняващи финансов инструмент (финансови посредници/управители на фондове), за да предоставят стимули и да насърчат предоставянето на допълнително финансиране за крайните получатели. В тази ситуация финансовите посредници излагат своите собствени балансови ресурси на риск.

По принцип, ако съинвестирането или поделянето на риска (например в контекста на гаранционен фонд) с финансовия посредник по финансов инструмент са в съответствие с пазарните условия, не е налице държавна помощ и финансирането, което се предоставя на крайните получатели, също е в съответствие с пазарните изисквания. По същия начин няма предимство по смисъла на член 107, параграф 1 от Договора и съответно няма държавна помощ, ако финансовият посредник получи като цяло по-ниска възвръщаемост, отколкото би получил, ако е инвестирал свои собствени ресурси в подобен рисков инструмент извън финансовия инструмент.

---

⁶ Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за обществените поръчки и за отмяна на Директива 2004/18/ЕО (текст от значение за ЕИП — ОВ L 94, 28.3.2014 г.); Директива 2014/25/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно възлагането на поръчки от възложители, извършващи дейност в секторите на водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги и за отмяна на Директива 2004/17/ЕО (текст от значение за ЕИП — ОВ L 94, 28.3.2014 г.).

⁷ Възнаграждението на финансовия посредник е съгласувано с член 13 от Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 и от държавата не се предоставят никакви други предимства. Вж. Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г. за допълнение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, наличен на: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0480>.

В зависимост от вида на финансовия инструмент при оценката за това дали финансовият инструмент е в съответствие с пазарните условия са валидни различни съображения.

Както е описано също в Известието на Комисията относно понятието за държавна помощ и допълнително пояснено в настоящия работен документ, пазарното съответствие може да бъде установено пряко (при равни условия или чрез използване на конкурентна, прозрачна, недискриминационна и безусловна процедура) или да бъде оценено въз основа на сравнителен анализ или чрез други методи (вж. раздели 2.2.1. и 2.2.2. по-долу).

Тъй като обаче целта на финансовите инструменти е да се мобилизират допълнителни финанси в подкрепа на целевите инвестиции, даден съответстващ на пазарните изисквания финансов инструмент може да не е подходящ за преодоляването на неефективности на пазара и за постигането на определени цели на политиката.

Когато финансов инструмент съдържа предимство, ако предимството премине изцяло върху крайните получатели, финансовите посредници не биха били получатели на държавна помощ (тъй като те самите няма да получат предимство).

Тъй като пълното преминаване изисква количествено определяне на помощта, която се съдържа във финансовия инструмент и която след това преминава изцяло към крайните получатели при по-благоприятни от пазарните условия на финансиране (като лихвен процент под пазарния процент), по определение това може да се извърши само по отношение на финансов инструмент, който съдържа прозрачна помощ. Такова количествено определяне е възможно за всеки дългов инструмент, както и за гаранции или възстановяеми аванси, за които съществува методология, за която вече е дадено уведомление и е била одобрена от Комисията.

Капиталови/квазикапиталови инструменти в съответствие с пазарните условия

Капиталов/квазикапиталов инструмент се смята за съответстващ на пазарните изисквания и не съществува помощ на равнището на съинвеститорите и на равнището на финансовите посредници в следните два сценария:

Когато капиталовата/квазикапиталовата инвестиция се използва при равни условия между държавата и частните инвеститори и при спазване на критериите, посочени в съображения 86-87 от Известието на Комисията относно понятието за държавна помощ, се приема, че публичната капиталова/квазикапиталова инвестиция е в съответствие с пазарните условия. Следните ключови условия трябва да бъдат взети предвид относно инвестиция, която се извършва при равни условия:

- Интервенцията на публичните органи и частните инвеститори се извършва едновременно.

- Публичните органи и частните инвеститори разполагат с еднакви условия и положения (т.е. рискът и възнаграждението следва да са еднакви). ○ Изходната позиция на публичните органи и частните инвеститори е еднаква.

- Финансирането на частните инвеститори е икономически значимо. Според насоките за рисково финансиране частна инвестиция от минимум 30% се смята за икономически значима.

- Частните инвеститори са частни икономически оператори, действащи при нормални пазарни условия.

- При отсъствие на частни съинвеститори (т.е. само публични фондове) или ако делът на частната съинвестиция не е значим (т.е. < 30%), пазарното съответствие на капиталовия/квазикапиталовия инструмент може да бъде установено въз основа на сравнителен анализ или чрез други методи на оценка, пояснени в съображения 98—105 от Известието на Комисията относно понятието за държавна помощ. На практика при наличие на надежден бизнес план би следвало да стане ясно дали очакваната възвръщаемост на публичната инвестиция е съпоставима или е по-малка от нормалната очаквана пазарна възвръщаемост.

Дългови инструменти в съответствие с пазарните условия

За заемни инструменти — когато държавата предоставя ЕСИ фондове и национални публични ресурси на финансовия посредник с цел съфинансиране на портфейл от заеми за целевите получатели:

- заемът може да се смята за съответстващ на пазарните изисквания и че не е налице държавна помощ при съфинансирането на финансовите посредници: о ако ЕСИ фондовете и националните публични ресурси се предоставят при равни условия с частните инвеститори; или
- ако приложимите лихвени проценти са в съответствие с ориентировъчните стойности, посочени в Съобщението за референтните лихвени проценти („RRC”)⁸.

За гаранционни инструменти — когато държавата предоставя гаранция (или насрещна гаранция) на финансовия посредник за частично покриване на риска на съответния портфейл от заеми, може да се смята, че гаранцията съответства на пазарните изисквания и че не е налице държавна помощ за финансовите посредници, ако гаранцията се предоставя в съответствие с Известието относно гаранциите⁹:

- В Известието относно гаранциите се определя кои условия трябва да бъдат изпълнени, за да се изключи наличието на държавна помощ както за индивидуалните гаранции, така и за гаранционните схеми. Такъв е случаят, в който посредникът запазва поне 20% от риска при равни условия във всяка сделка и заплаща пазарно ориентирана цена за гаранцията, отразяваща характеристиките както на гаранцията, така и на основния заем.
- В случай на гаранции за МСП в Известието относно гаранциите (GN) се посочват премии за безопасност въз основа на рейтинга на заемополучателя, смятани за минимални пазарни ориентировъчни стойности.
- За гаранционни схеми наложените премии трябва да покриват нормалните рискове, свързани с предоставяне на гаранцията, административните

В Съобщението за референтните лихвени проценти се предвиждат единствено ориентировъчни стойности на пазарните лихвени проценти, когато не е възможно да се установят сравними пазарни сделки. Това е по-вероятно да се прилага за сделки, свързани с ограничени суми, и/или за сделки, свързани с МСП.

Дългови инструменти, които не са в съответствие с пазарните условия, но при които финансовото предимство се прехвърля изцяло към крайните получатели

Дори ако финансовият инструмент не съответства на пазарните изисквания, финансовите посредници не се смятат за получатели на държавна помощ, ако помощта се прехвърля изцяло към крайните получатели. По принцип това е възможно само за финансов инструмент, който съдържа прозрачна помощ (заеми и гаранции), за която съдържащият се в инструмента елемент на помощ може да бъде точно изчислен. За да се гарантира пълно прехвърляне, финансовото предимство, което се предоставя на крайните получатели, трябва да бъде съответно намалено.

⁸ Съобщение на Комисията относно преразглеждане на метода за определяне на референтните и сконтови лихвени проценти (ОВ С 14, 19.1.2008 г., стр. 6): [https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52008XC0119\(01\)&from=GA](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52008XC0119(01)&from=GA).

⁹ Известие на Комисията относно прилагането на членове 87 и 88 от Договора за ЕО по отношение на държавните помощи под формата на гаранции (ОВ С 155, 20.6.2008 г., стр. 10), изменено с Поправка на Известие на Комисията относно прилагането на членове 87 и 88 от Договора за ЕО по отношение на държавните помощи под формата на гаранции (ОВ С 244, 25.9.2008 г., стр. 32).

Финансиране, предоставено на крайните получатели

а. Съответстващо на пазарните изисквания финансиране

Финансиране, предоставено от финансови посредници на крайни получатели, се смята за съответстващо на пазарните изисквания и следователно не включва държавна помощ:

- Ако финансовият инструмент се смята за съответстващ на пазарните изисквания нагоре по веригата, той е автоматично съответстващ на пазарните изисквания на равнище крайни получатели. Не е необходимо да се прави отделна оценка на държавната помощ на равнище крайни получатели.

- Ако финансовият инструмент не съответства на пазарните изисквания, пазарното съответствие на финансирането, предоставено на крайните получатели, трябва да бъде доказано (например въз основа на Известието относно гаранциите или Съобщението за референтните лихвени проценти).

- Ако има други публични средства надолу по веригата, т.е. предоставяне на пряко финансиране само на равнището на крайния получател, пазарното съответствие на тези средства трябва да се оцени отделно.

б. Финансиране, което не съответства на пазарните изисквания, но не включва държавна помощ на равнище краен получател

Когато финансовият инструмент не съответства на пазарните условия и има предимство на равнището на финансовите посредници, предимството се смята за поне частично или напълно прехвърлено на крайните получатели под формата на по-добри условия на финансиране. Такова финансиране, характеризиращо се с благоприятни от пазарните условия, не представлява държавна помощ за крайните получатели, ако:

- те не извършват икономическа дейност; това не е пряко свързано с портфейл от смесени икономически и неикономически получатели; или

- те извършват само икономически дейности, които са само местни по своето естество, така че мярката не засяга търговията между държавите членки, или

- помощта е *de minimis*¹⁰;

- за заеми и гаранции — или БЕБП под тавана *de minimis* (количествено определяне съгласно горното), или под безопасните условия *de minimis* за заеми и гаранции (не се изисква количествено определяне на БЕБП)

- за капитал — номиналната сума трябва да съответства на тавана *de minimis*.

Съвместимост на държавната помощ, включена във финансов инструмент

Обичайни случаи на държавна помощ, включена във финансов инструмент

Обикновено на равнище финансов посредник е налице държавна помощ (или за инвеститори — трети страни, в случай че посредникът е фонд), когато финансовият инструмент не съответства на пазарните изисквания и финансовото предимство не се прехвърля напълно към крайните получатели:

- За капиталови/квазикапиталови инструменти: В случай на асиметрично разпределение на риска/възвръщаемостта между публични и частни инвеститори в едни и същи рискови класове частните инвеститори биха могли да бъдат защитени от риск (например първата загуба се поема от публичния инвеститор, по-бърза възвръщаемост в случай на несъстоятелност, старшинство в сравнение с частен инвеститор) или да се възползват от по-привлекателни печалби (например по-бърза възвръщаемост във времето, по-голяма от пропорционален дял от печалбата) в сравнение с държавата членка. Такова

---

¹⁰ Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* (текст от значение за ЕИП — ОВ L 352, 24.12.2013 г.).

асиметрично третиране може да се изисква от частните инвеститори, ако при липса на ресурси на държавата членка очакваната възвръщаемост на публичния капитал/квазикапиталовата инвестиция би била под пазарното равнище.

- За заемни и гаранционни инструменти: В случай че цената на заемния или гаранционния инструмент не е определена по пазарно равнище; и само в случай на гаранции финансовият посредник запазва по-малко от 20% от риска.

Когато финансовият инструмент не съответства на пазарните условия, предимството се смята за поне частично прехвърлено на крайните получатели (при отсъствие на финансов инструмент крайните получатели не биха могли да получат финансиране при същите условия или такова финансиране изобщо не би било налично).

Възможности по ОРГО — без уведомяване

По принцип финансов инструмент, който съдържа държавна помощ само на равнището на крайните получатели, може да бъде изпълнен съгласно ОРГО. Съгласно повечето членове на ОРГО помощта трябва да бъде прозрачна и да присъства само на равнище краен получател, изключвайки ефективно финансовия инструмент, който съдържа държавна помощ на равнището на финансовия посредник (т.е. когато помощта не може да бъде прехвърлена напълно). Това означава, че несъответстващи на пазарните изисквания финансови инструменти могат да бъдат изпълнени съгласно повечето членове на ОРГО, но икономическото предимство на помощта трябва да бъде прехвърлено на крайните получатели (относно пълното прехвърляне на икономическото предимство вж. по-горе).

ОРГО обаче обхваща няколко области на политиката (рисково финансиране, регионално градско развитие, проекти за енергийна ефективност на сградите), съгласно които финансовият инструмент, съдържащ държавна помощ както на равнище финансов посредник, така и на равнище краен получател, би могъл да се смята за съвместим с вътрешния пазар. Ако финансовият инструмент отговаря на всички условия, включени в тези специални членове, няма нужда да се определя количествено елементът на помощта. Всички относими разпоредби на глава I от ОРГО трябва да бъдат взети предвид. Основните условия за всеки от тези три члена са, както следва (изброяванията не са изчерпателни):

ЧЛЕН 16 ОТ ОРГО — ПОМОЩ ЗА РЕГИОНАЛНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ

Хоризонтални условия:

- Праг за уведомяване — 20 милиона евро на допустим проект.

- Прозрачност на помощта — помощ за регионално градско развитие, ако условията, посочени в член 16, са изпълнени.

Условия по член 16:

- Да се изпълнява в подпомаган регион и да се съфинансира от европейските структурни и инвестиционни фондове.

- Може да бъде под формата на капитал, квазикапитал, заеми, гаранции или комбинация от тях.

- Управители на фондове за градско развитие и независими частни инвеститори, избрани чрез открита, прозрачна и недискриминационна покана.

- Минимални изисквания за допълнителен капиталов лост от частни инвеститори (30%).

- Първата загуба, която се поема от държава членка, може да бъде максимум 25%.

- Делът на гаранцията трябва да бъде ограничен до 80%, а общите загуби, които се поемат от дадена държава членка, не трябва да надвишават 25% от основния гарантиран портфейл.

- Финансов посредник, който е управляван на търговска основа. Това може да се допусне, когато са изпълнени редица условия, например наличието на инвестиционна стратегия и съответстващо на пазарната практика възнаграждение.

ЧЛЕН 21 ОТ ОРГО — ПОМОЩ, СЪСТОЯЩА СЕ ОТ МЕРКИ ЗА РИСКОВО ФИНАНСИРАНЕ

Хоризонтални условия:

- Праг за уведомяване — 15 милиона евро на допустимо предприятие.
- Прозрачност на помощта — помощта за рисково финансиране се смята за прозрачна, ако са изпълнени условията, посочени в член 21.

Условия по член 21:

- Допустими МСП са нерегистрирани на борсата МСП, които оперират на всеки пазар или при които са изминали не повече от 7 години от първата им търговска продажба, или за които се изисква първоначална инвестиция, надхвърляща 50% от средния годишен оборот за навлизане на нов продукт или географски пазар.

- Последващи инвестиции са възможни при изпълнение на редица условия.

- Финансовите инвеститори, както и инвеститорите или управителите на фондове се избират чрез открита, прозрачна и недискриминационна процедура.

- Максимум 15 милиона евро на МСП. Това се отнася за цялата инвестиция на капиталовия фонд.

- На равнището на допустимите предприятия помощта за рисково финансиране може да бъде под формата на капитал, квазикапиталови инвестиции, заеми, гаранции или комбинация от тях.

- Минимални изисквания за допълнителен капиталов лост от частни инвеститори.

- Първата загуба, която се поема от държава членка, може да бъде максимум 25%.

- Финансов посредник, който е управляван на търговска основа. Това може да се допусне, когато са изпълнени редица условия, например наличието на инвестиционна стратегия и съгласуване на интересите с публичния инвеститор.

- Финансовият посредник трябва да докаже, че разполага с механизъм, който гарантира, че всички предимства се прехвърлят в най-голяма степен към крайните получатели.

ЧЛЕН 39 ОТ ОРГО — ПОМОЩ ЗА ПРОЕКТИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА СГРАДИ

Хоризонтални условия:

- Праг за уведомяване — 10 милиона евро на допустим проект.
- Прозрачност на помощта — помощ за проекти за енергийна ефективност, ако са изпълнени условията, посочени в член 39.

Условия по член 39:

- Отпуска се под формата на дотация, капитал, гаранция или заем на фонд за енергийна ефективност или друг финансов посредник, който я прехвърля изцяло на крайните бенефициери, които са собствениците или наематели на сградата.

- Размерът на погасяването е не по-малък от номиналната стойност на заема.

- Минимални изисквания за допълнителен капиталов лост от частни инвеститори (30%).

- Финансовите инвеститори, както и инвеститорите или управителите на фондове се избират чрез открита, прозрачна и недискриминационна покана.

- Първата загуба, която се поема от държава членка, може да бъде максимум 25%.

- Делът на гаранцията трябва да бъде ограничен до 80%, а общите загуби, които се поемат от дадена държава членка, не трябва да надвишават 25% от основния гарантиран портфейл.

- Финансов посредник, който е управляван на търговска основа. Това може да се допусне, когато са изпълнени редица условия, например наличието на инвестиционна стратегия и съответстващо на пазарната практика възнаграждение.

Уведомяване и оценка от Комисията

Комисията трябва да бъде уведомена за държавна помощ, която може да присъства на всяко равнище на даден финансов инструмент, но не попада в обхвата на ОРГО, преди изпълнението на съответния финансов инструмент.

Финансов инструмент, предоставящ финансиране, което съдържа държавна помощ, на финансови посредници/съинвеститори, но не отговаря на условията за рисково финансиране съгласно ОРГО, може да бъде оценен въз основа на насоките за рисково финансиране. Финансови инструменти, насочени към други области на политиката, ще бъдат оценени пряко в съответствие с ДФЕС, като се прилагат по аналогия, където е подходящо, принципите на насоките за рисково финансиране по отношение на помощта за финансови посредници/съинвеститори.

В своята оценка Комисията ще балансира необходимостта и пропорционалността на мярката за помощта за постигането на дадена цел на Общността спрямо нарушаването на конкуренцията, причинена от нея.

Примери и специфични съображения относно държавните помощи по видове финансови инструменти

Този раздел съдържа три практически казуса за илюстриране на начина, по който посочените по-горе подходи могат да бъдат прилагани на практика.

Капиталов инструмент за МСП

Предметът на този практически казус е капиталов финансов инструмент за МСП: С цел да се улесни достъпът на МСП до финансиране се създава фонд на фондовете (ФФ), който се управлява от националната насърчителна банка/националната банка за развитие (ННБ). Фондът на фондовете инвестира в различни фондове за рисков капитал, инвестиращи в МСП. Ще бъдат разгледани два сценария: инвестиция при равни условия с частни съинвеститори във фондове за рисков капитал (РК) и инвестиция, която не е при равни условия.

Илюстрация на капиталовия инструмент за МСП

Налице ли е държавна помощ?

Фонд на фондовете

- Предоставяне на публично финансиране на фонда на фондовете. Фондът на фондовете е под формата на специална сметка в рамките на управителя на фонда на фондовете и е само инструмент за прехвърляне на ресурси надолу по веригата, без да извършва някаква стопанска дейност.

- Възнаграждение на управителя на фонда на фондовете. Определеният управител на фонда на фондовете е ННБ.

- Ако ННБ действа изцяло в рамката на публичните правомощия, тя няма да се смята за получател на помощта.

- Във всички други случаи (ННБ извършва и търговски дейности) не може да се приеме наличие на пазарно съответствие на възнаграждението. В този случай държавата членка е извършила сравнителен анализ и е определила възнаграждението в съответствие с пазарната практика или в съответствие с член 13 от ДРК, който отразява пазарното възнаграждение при съпоставими ситуации. Следователно възнаграждението на фонда на фондовете съответства на пазарните изисквания.

Сценарий 1 — съответстваща на пазарните изисквания инвестиция от фонда на фондовете и без държавна помощ

Оценка на равнище финансови посредници/съинвеститори (фондове за рисков капитал)

- Възнаграждение на управителите на фондове за рисков капитал. Управителите на фондове са избрани в открита, конкурентна процедура за подбор, затова таксата за управление се приема за съответстваща на пазарните изисквания. Следователно няма държавна помощ на равнището на управители на фондове за рисков капитал.

- Капиталова инвестиция от фонд на фондовете във фондове за рисков капитал. Инвестирането на фонда на фондовете във фондове за рисков капитал при равни условия с другите частни съинвеститори, като най-малко 30% от общата инвестиция във фондовете за рисков капитал идва от частни съинвеститори. Следователно инвестицията от фонда на фондовете се смята за съответстваща на пазарните изисквания и няма държавна помощ на равнището на частните съинвеститори във фондовете за рисков капитал. Частна инвестиция при равни условия под 30% от общата инвестиция би била достатъчна, за да се изключи помощ за частните съинвеститори (тъй като те вече не получават по-благоприятни условия), но няма да е достатъчна, за да се определи инвестицията на фонда на фондовете във фондове за рисков капитал като съответстваща на пазарните изисквания, и затова е възможно да е налична помощ за предприятията, в които е инвестирано.

Оценка на равнище крайни получатели (МСП)

Капиталови инвестиции от фондовете за рисков капитал в МСП. Тъй като инвестицията от фонда на фондовете във фондове за рисков капитал се смята за съответстваща на пазарните изисквания и в нея не участва държавна помощ, няма елемент на държавна помощ в капиталовите инвестиции, предоставени на МСП от фондовете за рисков капитал.

Сценарий 2 — инвестиция при по-благоприятни от пазарните условия от фонда на фондовете и държавна помощ

Оценка на равнище финансови посредници/съинвеститори (фондове за рисков капитал)

- Капиталова инвестиция от фонд на фондовете във фондове за рисков капитал. Фондът на фондовете инвестира във фондове за рисков капитал при по-благоприятни от пазарните условия, например в случай на асиметрично разпределение на риска/възвръщаемостта в полза на частните съинвеститори във фондове за рисков капитал. При този сценарий, когато очакваната възвръщаемост е по-висока от очакваната възвръщаемост от фондовете за рисков капитал в подобни рискови инвестиции извън финансовия инструмент, е налице държавна помощ на равнището на частни съинвеститори във фондове за рисков капитал. Оценка на равнище крайни получатели (МСП)

- Капиталови инвестиции от фондовете за рисков капитал в МСП. Тъй като инвестицията от фонда на фондовете във фондове за рисков капитал включва държавна помощ, тя се смята за поне частично прехвърлена към крайните получатели, което означава наличие на държавна помощ на равнището на МСП.

Държавната помощ съвместима ли е (за Сценарий 2)?

Ако е налична държавна помощ, тя може да се смята за съвместима при следните условия:

а. ОРГО: Тъй като финансовият инструмент включва държавна помощ на равнището на частните съинвеститори, тази помощ може да бъде съвместима с вътрешния пазар само при съответствие с член 21 от ОРГО. За да е налице съответствие с член 21 от ОРГО, трябва да бъдат изпълнени всички хоризонтални условия на ОРГО и специфичните по член 21. Например инструментът може да е насочен само към МСП в начален етап на развитие и трябва да привлече поне 30% частен капитал.

б. Насоки за рисково финансиране: Ако финансовият инструмент не отговаря на условията на член 21 от ОРГО, Комисията може да бъде уведомена за това. След това Комисията оценява мярката въз основа на насоките за рисково финансиране.

Инструменти за ограничена портфейлна гаранция за инвестиции в енергийна ефективност

В подкрепа на енергийната ефективност държавата членка създава гаранционен фонд, който се управлява от ННБ.

Гаранционният фонд предлага ограничени гаранции на финансови посредници по портфейл от новоотпуснати заеми за инвестиции в енергийна ефективност от страна на предприятия, като размерът на гаранцията за всеки индивидуален заем е 80%, а общият таван на целия портфейл от заеми е до 25%. Гаранцията се издава безплатно (например гаранционната такса се заплаща от финансовите посредници).

Крайните получатели са комбинация от физически лица (които не извършват стопанска дейност) и МСП.

Пример на инструмент за портфейлна гаранция за енергийна ефективност

Налице ли е държавна помощ?

Оценка на равнището на органа, изпълняващ гаранционния фонд (гаранционния фонд)

- Възнаграждение на органа, изпълняващ гаранционния фонд. Тъй като ННБ, която управлява гаранционния фонд, ще бъде назначена (без конкурентен подбор) чрез пряко възлагане на договора и тя извършва стопанска дейност, не може да се приеме, че нейното възнаграждение е съответстващо на пазарните изисквания. В този случай държавата членка трябва да извърши сравнителен анализ и да определи възнаграждението в съответствие с пазарната практика или да го определи в съответствие с ДРК и съответните правила за държавна помощ. Ако случаят е такъв, на това равнище не съществува държавна помощ.

- Принос от ресурсите на ЕСИ фондовете (предоставяне на капитал) към гаранционния фонд. Гаранционният фонд се създава под формата на самостоятелно юридическо лице, доверителна сметка или отделен финансов блок и е само инструмент за прехвърляне на ресурси надолу по веригата. Следователно той не е получател на държавна помощ.

Оценка на равнище финансови посредници (банки), предоставящи търговски заеми

- Предоставяне на ограничена портфейлна гаранция на банките, предоставящи търговски заеми. Най-малко 20% от риска остава в банките, което е в съответствие с Известието относно гаранциите. Тъй като обаче гаранцията се предоставя безплатно, не може да се смята, че тя е в съответствие с пазарните условия. Следователно тя по принцип би могла да представлява държавна помощ за финансови посредници.

- Ако обаче банките прехвърлят пълно помощта към крайните получатели, на тяхното равнище не остава никаква държавна помощ. За да бъде създаден механизъм за такова пълно прехвърляне, елементът на помощта в ограничената портфейлна гаранция, получена от банката, трябва да бъде определен количествено (като разликата между нулевата такса по гаранцията, начислена от ННБ, и пазарната такса) и съответното намаление на кредитните лихвени проценти (със същия размер като получената от банката помощ) се прилага по отношение на крайните получатели. Ако двата елемента се неутрализират взаимно, е налице пълно прехвърляне на помощта към крайните получатели.

- Трудно е да се изчисли елементът на помощта, свързан с липсата на гаранционна такса, тъй като той обхваща само част от помощта, която банките биха могли да получат. В Известието относно гаранциите не се съдържат конкретни насоки относно пазарните ориентировъчни стойности на портфейлните гаранции (ограничени или неограничени), но

в него е изложен основният принцип, според който гаранцията трябва да е самофинансираща се и таксата следва да отразява риска на съответния портфейл.

- В случай на съмнение при по-сложни структури на финансови инструменти държавите членки трябва да уведомят за методология за количествено определяне на вида на гаранциите и на вида на съответните разглеждани сделки.

Оценка на равнището на крайните получатели

- Помощта се прехвърля чрез по-ниски кредитни лихвени проценти от пазарните лихвени проценти. Доколкото крайните получатели са предприятия и в случай че размерът на помощта надхвърля *de minimis* праг, предоставените от финансовите посредници заеми съдържат държавна помощ.

Съвместима ли е държавната помощ?

- Ако помощта е прозрачна и бъде прехвърлена напълно, тя може да се смята за съвместима в съответствие с условията на член 39 от ОРГО.

Механизъм за микрофинансиране за нови предприятия

Механизмът за микрофинансиране е насочен към липсата на заеми на пазара за финансиране на микропредприятия и МСП чрез кредитиране на тези предприятия при по-ниски лихвени проценти. Повечето от крайните получатели са малки предприятия, чийто достъп до финансиране е затруднен поради ограничения размер на техните операции и/или липсата на кредитна история. Механизмът за микрофинансиране е предназначен да подкрепи по-специално създаването на предприятия от младите и безработни лица. Управляващият орган предоставя финансиране на фонда на фондовете, който избира финансовите посредници (банки), който на свой ред избират крайните получатели. Фондът на фондовете и финансовите посредници могат да изберат да съинвестират в този механизъм за микрофинансиране.

Налице ли е държавна помощ?

Оценка на равнището на фонда на фондовете

Управителят на фонда на фондовете е частноправен субект. Не се предоставя държавна помощ чрез възнаграждението на управителя на фонда на фондовете, ако се установи, че възнаграждението на управителя е в съответствие с пазарната практика (например ако е сравнимо с това на частните фондове, които извършват дейност в същата сфера), или ако е определено в съответствие с ДРК, която отразява пазарното възнаграждение при съпоставими ситуации.

Пример за механизъм за микрофинансиране на МСП

Оценка на равнището на финансовия посредник

- Ако банките не съинвестират при равни условия, лихвените проценти на банките ще служат за пазарна референтна стойност, спрямо която се определя количеството на помощта. Като алтернатива пазарният лихвен процент ще бъде определен в съответствие със Съобщението за референтните лихвени проценти. За да бъде определен количествено БЕБП, действителният лихвен процент, начислен за финансирането от ЕСИ фондовете, трябва да бъде сравнен с пазарния лихвен процент въз основа на практиката на банките или с пазарните ориентировъчни стойности, посочени в Съобщението за референтните лихвени проценти.

- Дори ако лихвеният процент не съответства на пазарните изисквания, не е налице държавна помощ на равнището на финансовите посредници, при условие че елементът на помощта се прехвърля изцяло към крайните получатели. За да се гарантира това, помощта трябва да бъде определена количествено (структура на траншове или без траншове) и да се представи механизъм на прехвърлянето (например кредитните лихвени проценти на крайните получатели следва да бъдат намалени със същата сума на помощта, получена от финансовия посредник).

Оценка на равнището на крайните получатели

- Ако е налице помощ на равнището на финансовия посредник, тя е налице и на равнището на крайния получател.
- Когато се прехвърля помощта, например чрез по-ниски лихвени проценти в сравнение с пазарните, мярката няма да представлява държавна помощ, ако крайният получател не извършва стопанска дейност или ако дейността е само местна, така че мярката да не засяга търговията между държавите членки, или ако помощта е *de minimis*. В горния пример крайните получатели (предприятия, създадени от безработни младежи) са предприятия, но микрокредитът, който е на по-ниски лихвени проценти от пазарните, представлява помощ *de minimis* (размерът на БЕБП или целият микрокредит съответства на минималните условия за таваните *de minimis*), поради което се смята, че тази помощ не представлява държавна помощ.

Източници:

1. Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ОВ С 262, 19.7.2016 г., стр. 1): [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=BG](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=BG)
2. Известие на Комисията относно Кодекса на най-добрите практики при провеждане на процедури на контрол върху държавните помощи, налично на: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.253.01.0014.01.ENG&toc=OJ:C:2018:253:TOC
3. ДФЕС
4. Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за обществените поръчки и за отмяна на Директива 2004/18/ЕО (текст от значение за ЕИП — ОВ L 94, 28.3.2014 г.)
5. Директива 2014/25/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно възлагането на поръчки от възложители, извършващи дейност в секторите на водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги и за отмяна на Директива 2004/17/ЕО (текст от значение за ЕИП — ОВ L 94, 28.3.2014 г.)
6. Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г. за допълнение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, наличен на: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0480>.
7. Съобщение на Комисията относно преразглеждане на метода за определяне на референтните и скотови лихвени проценти (ОВ С 14, 19.1.2008 г., стр. 6): [https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52008XC0119\(01\)&from=GA](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52008XC0119(01)&from=GA).
8. Известие на Комисията относно прилагането на членове 87 и 88 от Договора за ЕО по отношение на държавните помощи под формата на гаранции (ОВ С 155, 20.6.2008 г., стр. 10), изменено с Поправка на Известие на Комисията относно прилагането на членове 87 и 88 от Договора за ЕО по отношение на държавните помощи под формата на гаранции (ОВ С 244, 25.9.2008 г., стр. 32).
9. Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* (текст от значение за ЕИП - ОВ L 352, 24.12.2013 г.).